

"מנחם עמו בבניין ירושלים"

יהודה עציון, עופרה ת"ו

הנה באנו אל פתיחתן של שבע שבתות הנחמה, ויהי רצון שאכן תהיה הפורענות מאחורינו, ותהי נחמתנו כפולה לה (לפחות), ופנינו אל הגאולה השלמה...

"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי ... דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם" קורא אֶל־לֵהֲיִנוּ אֵל שׁוֹמְעִינִי מִפִּי נְבִיאֹ – וְנַחֲמָה בְכַפְלִיִּים כִּי כִךְ הִיְתָה גַם הַפּוֹרְעָנוֹת.

הבה נעמיק מבט אל טיבה של נחמה – ונעשה זאת כשומעים ועונים לשירו הנשגב של מרן הרב זצ"ל **'ישמח לבי'**, שיר המיוחד למוצאי שבת אשר פזמונו החוזר הוא: **"וַאֲלֵהֶי אָבִי לִי יָבִיא / אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא"**.

כל השיר¹ רווי בכיסופי גאולה, ברוחו של אליהו המבשר הגדול, אשר יבוא **"להחיש ישועה ולהיעשות בסיס לצִמְחָה"**, עריכת נר לבן ישי משיח ד', רוח אִפִּינוּ, אשר בוא יבואו אלינו שניהם יחד – אליהו הנביא עם משיח בן דָּוִד².

נתמקד בשורות הנחמה ביד קודשו של מרן הרב זצ"ל: **"וְיִנְחֹמוּנִי וְיִמְלְאוּ כְלִיֹּתִי, / וְשִׁשְׁוֹן יִדְשֵׁן עֲצָמוֹתַי / וּמְצִיִן תְּבַאֲרָה תְּנַחֲמוֹתַי, / כִּי יִהְפֹּךְ לְשַׁחַר עֲרָבִי"**. ובכן, לא רק שציון-ירושלים מתנחמת, כדבר ישעיהו, אלא שמוסיף הרב ואומר שהיא, ציון, **היא מקור הנחמות** – כי ממנה הן תנבענה ותבואנה.

מכאן נתבונן אל עומקה של נחמה בַּמְקָרָא. כי אמנם יש אשר מדובר בנחמה של מילים מרגיעות, כדבר ד' אל מלאכו: **"דַּבְּרִים טוֹבִים, דַּבְּרִים נְחֻמִּים"**³ אך ישנו סיכון שנחמת דברים תהיה אוסף של מילים ריקות, שאינן מתיישבות על לב, כמענה איוב אל רעיו: **"שִׁמְעוּ שְׁמוֹעַ מִלְּתִי וְתִהְיֶה זֹאת תְּנַחֲמוֹתֵיכֶם ... וְאִיךָ תְּנַחֲמוּנִי הֶבֶל, וְתִשׁוּבְתֵיכֶם נִשְׁאָר מֵעַל"**⁴ ובכן, נחמת אמת היא היפוכו של דבר! זו **נחמת-מעשה** – מעשה של **שינוי**, או אף 'מהפך' – אשר המנחם מחולל או מבטיח, כי בכוחו לעשות כך.

על כן הנחנו בראש המאמר את הכותרת שהיא חתימת ברכת ירושלים בברכת המזון על פי נוסח ארץ ישראל, ונפסקה ברמב"ם בהלכות ברכות⁵ **כי רק זו היא נחמת אמת לירושלים – שהיא תיבנה מחדש!** ואכן, כך מבטיח לנו ישעיהו בַּפְּסוּק הַחֹתֵם אֵת הַפְּטָרַת הַנַּחֲמָה הַבָּאָה "כִּי נַחֵם ה' צִיּוֹן, נַחֵם כָּל חֲרָבְתֵיהָ, וַיִּשֶׁם מִדְּבָרָהּ כְּעֵדוֹן וְעֲרַבְתָּהּ כְּגֵן ה', שִׁשְׁוֹן וְשִׁמְחָה וּמְצָא בָּהּ, תוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה"⁶.

*

מכאן נקדיש עוד מבט אל מילותיו של הרב בשירו: **"כִּי יִהְפֹּךְ לְשַׁחַר עֲרָבִי"**, ובהמשך: **"וּמִמְחֻשָּׁךְ אֲצֵא לְאוֹר"**.

ידועה האגדה⁷ על ר' חייא רבא ור' שמעון בן חלפתא שהיו מהלכין בבקעת ארבל, והמשילו את איילת השחר העולה לאורה של גאולת ישראל: **"בתחילה קימאה קימאה, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת"**. כמו שראינו בנחמה, שאין היא ליטוף בעלמא אלא **היפוך המצב לטובה**, כך גם כאן, בבוא האור במקום החושך. רק בתחילה – בשלב הראשון – עולה האור לאט, קמעא קמעא. אבל ככל שמתקדם המהלך גובר הקצב עוד ועוד, **באופן** מעריכי (אֶקְסְפוֹנֵנְצִיאָלִי) – ותהי זו תפילתנו לישועה **במהרה, ישועה מהירה, ושכינת אֵל על עיר אֶל־לֵהֲיִנוּ מאירה**.

⁵ משנה תורה, הלכות ברכות פרק ב, הלכה ה וראה שם בלחם משנה
⁶ ספר ישעיה פרק נא, ג
⁷ כמופיעה בתלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ראשון הלכה א

¹ הובא בסידור עולת ראייה ב עמוד ריא
² מוסר הקודש עמוד שסא
³ ספר זכריה פרק א פסוק יג
⁴ ספר איוב פרק כא פסוקים ב, לד